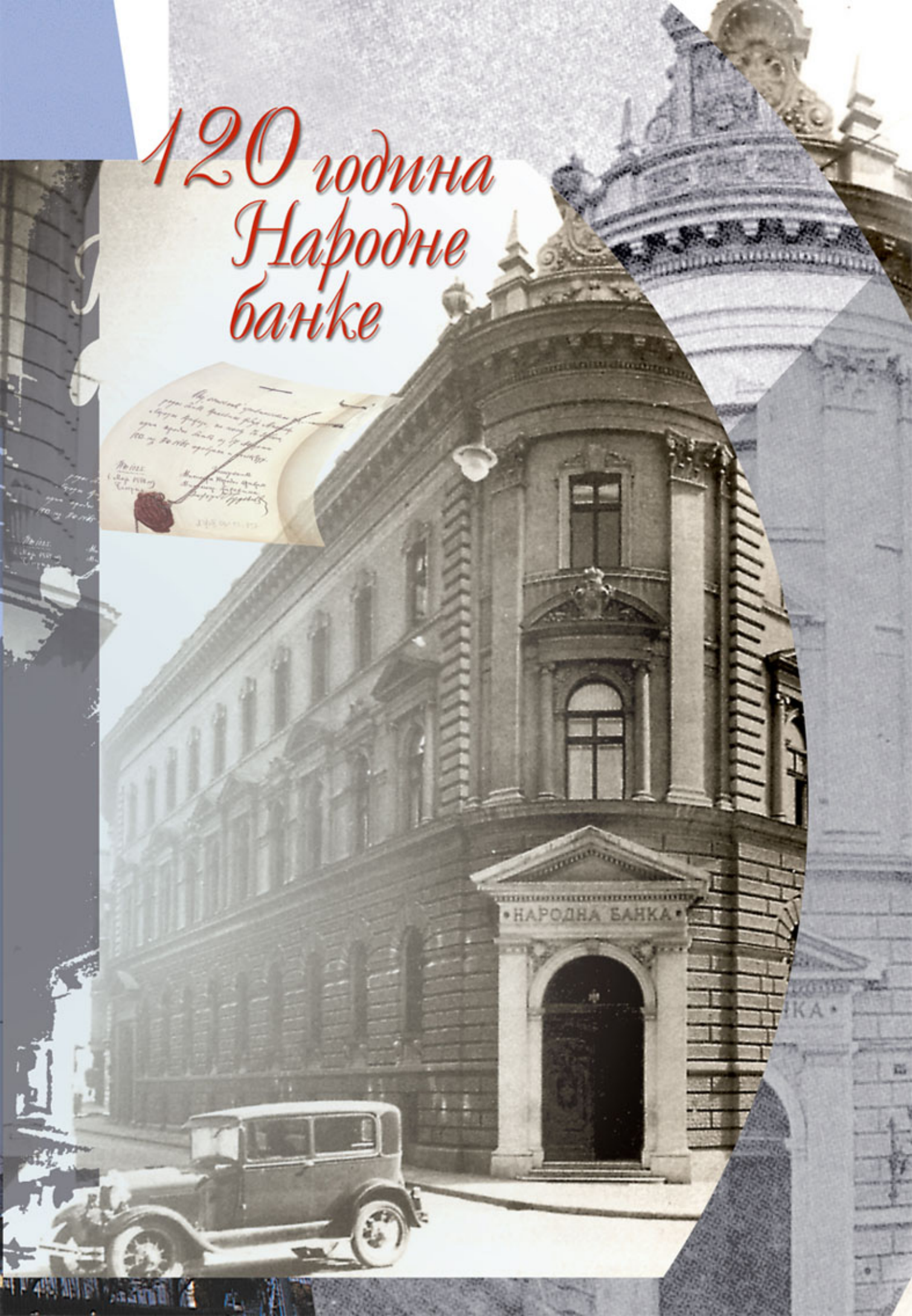

120 година Народне банке

1884

"стицање суверенитета (1878), као суштински важан чин, Србију је учинило делом опште историје, а оснивање Народне банке (1884) спојило је Србију са дубоким процесом привредних и друштвених промена карактеристичних за модерни свет. Ова установа са важном улогом постала је део историјског тока, а он је био испуњен како годинама мира и просперитета,

Одмах по званичном признању независности Србије и њеном поновном придруживању европској породици држава, почеле су припреме за ковање њене сребрне монете. Само шест година касније, марта 1884, основана је њена Народна банка, а већ 2. јула исте године штампана је и њена прва новчаница, када је банка и почела са радом.

НАРОДНА БАНКА 1884-2004

НОВЧАНИЦЕ НАРОДНЕ БАНКЕ 1884-2004

На 120-годишњицу Народне банке, истовремено са монографијом Народна банка 1884-2004, јавности се предаје и монографија о њеним новчаницама. Тако ће у две књиге остати трајно забележено и очувано све што је било најважније у досадашњој занимљивој и често драматичној историји Народне банке.

(Југословенски преглед, Београд, фебруара 2004.)

тако и циклусом криза и прекидима континуитета светским ратовима, као и истовременом драмом стварања, одбране и распадања југословенске државе, коначно и искушењима револуционарног експеримента. Међутим, оно што је у историјској сржи ове банке, а то и одређује њено место у историји, проистекло је из два различита процеса - националног и светског. Плод је рађања грађанског, дакле модерног друштва Србије, упоредо је и израз ширења светом једне важне финансијске установе чија је функција уграђена у модерни преображај света."

(Андреј Митровић, академик, председник Редакционог одбора за израду Монографије Народне банке и Монографије о новчаницама Народне банке)

Народна банка остварила је 120-годишњи континуитет упркос евакуацији из земље за време оба светска рата, упркос седам њених различитих назива, који су се мењали с променама назива државе, њених територија, режима и идеологија. По свему томе Народна банка је била и остала јединствена установа у модерној историји и памћењу нашег народа.

Караџић *Скупиштина*

решила је:

Закон

Банци

*У циљу да се јефтинијим
капиталима и добро урађеним
кредитом трговина и радност
у Краљевини Србији унапреде,
Краљевска се Влада овлашћује да,
на основама који су овим законима
прописани, установи Народну банку.*

"У циљу да се јефтинијим
капиталима и добро урађеним
кредитом трговина и радност
у Краљевини Србији унапреде,
Краљевска се Влада овлашћује да,
на основама који су овим законима
прописани, установи Народну банку."

(Текст преамбуле преог
закона о Народној банци)

ПРИПРЕМЕ И ПОЧЕТАК РАДА

Још 1845. године *Сербске новине* су покренуле иницијативу за оснивање Народне банке, како би се разрешили новчани проблеми и уредило кредитирање привреде. На заседању Народне Скупштине у Крагујевцу 1871. године, поднет је предлог да се започне са издавањем папирног новца, а 1879. сачињен је и пројекат о Народној банци. Овај пројекат, као и један ранији, били су одбијени јер су оба предвиђала да се Народна банка оснује страним капиталом.

После дужих припрема Краљ Милан је 6. јануара 1884. потврдио Закон о Народној банци. Упис акција био је успешан па је Оснивачка скупштина одржана од 26-29. фебруара 1884. Међутим, оснивање се обележава 16. марта, јер се тог дана 1884, Народној банци први пут званично писмом обратио министар финансија Ђорђе Павловић. То је био разлог зашто је на тај дан обележена 25-годишњица и 50-годишњица оснивања Народне банке, и разлог зашто се и 120-годишњица обележава на тај дан.

Народна банка званично је почела са радом 2. јула 1884. године, у изнајмљеној кући браће Кумануди, у Кнез Михајловој улици број 38, на углу Дубровачке улице (сада Краља Петра). Тај датум уписан је и на њеној првој новчаници.

Белгијска народна банка уступила је резервну новчаницу од 100 франака, која је постала *прва српска новчаница од 100 динара у злату*. Цртежи на банкноти штампани су у Белгијској народној банци у Бриселу, на хартији са водотиском коју је Србија раније припремила за израду новчаница 1876. године, док су бројеви, серије, датум издања и контролни бројеви штампани у Београду. Ту су стављени и потписи гувернера и једног члана Управног одбора, у присуству владиног комесара.

*

Почетком 1887. године Главни одбор је усвојио план за градњу Народне банке, који је направио познати архитекта тог времена, *Константин А. Јовановић*. Крајем 1889. је завршена изградња зграде и 15. марта 1890. Народна банка је пресељена у сопствене просторије. Зграда је дограђена од 1923. до 1935. и у њој је данас седиште Народне банке (улица Краља Петра 12).

СЕДАМ НАЗИВА ЗА ИСТУ УСТАНОВУ

Први закон о Народној банци донет је децембра 1882, који је краљ Милан потврдио 6. јануара 1883, под именом *Привилегована народна банка Краљевине Србије*. Од оснивања до краја Другог светског рата, Банка је била акционарско друштво. У међувремену су се мењали како висина капитала и број уплаћених акција тако и положај акционара у Народној банци.

После Првог светског рата, доношењем Закона о Народној банци од 26. јануара 1920, добија назив *Народна банка Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца*, да би, према коначном тексту Закона од 21. јуна 1921, тј. његовим изменама и допунама од 9. децембра 1920. и 19. априла 1921, њен назив

био саображен имену нове државе и гласио је *Народна банка Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца*. Осам година касније, Законом од 3. октобра 1929, после промене назива државе, а на основу одлуке Управног одбора банке од 8. октобра 1929, нови назив гласио је *Народна банка Краљевине Југославије*. Овај назив је Народна банка имала све до средине јануара 1946, када је изменама Закона о Народној банци Краљевине Југославије из 1931, које су донете 15. јануара 1946. измењен у *Народна банка Федеративне Народне Републике Југославије*. Након 18 година, Уставом СФРЈ из 1963, назив је још једном промењен, и од тада, до 4. фебруара 2003. гласио је - *Народна банка Југославије*.

2004

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

Законом за спровођење Уставне повеље државне заједнице Србија и Црна Гора, утврђено је да даном ступања на снагу Уставне повеље, 4. фебруара 2003., Народна банка Југославије постаје "организација државе чланице Србије и наставља рад у складу са прописима на основу којих је образована, а који ће се примењивати на територији државе чланице Србије до доношења одговарајућих прописа државе чланице Србије". На свим зградама Банке је 5. фебруара 2003. истакнута табла с називом *Народна банка Србије* и заштитним знаком - грбом првоосноване НБС. Тај назив Народна скупштина Републике Србије и званично утврдила законом од 18. јула 2003.

ОРГАНИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

